

Огляд економічної активності

Економічне відновлення призупиняється через світову енергетичну кризу та перебої в міжнародних поставках сировини

У вересні баланс чинників, які формують економічне середовище України, почав погіршуватися. Рекордне підвищення вартості газу позначилося як на енергоємних галузях, так і на споживачах їх продукції. Зокрема, кількаразове подорожчання добрив заклало ризики для подальших перспектив рослинництва. Зовнішній попит опинився під загрозою, оскільки випереджаючі індикатори вказують на різкий спад промисловості провідних економік. Глобальні економічні ланцюжки і так порушені тривалою пандемією, а додаткових проблем для України в жовтні додало вичерпання квоти дозволів на міжнародні автомобільні перевезення вантажів відразу за кількома напрямками.

Автор: Ігор Дейсан. Редактор: Юрій Шоломицький

Рис. 1. Випуск секторів економіки (річна зміна)

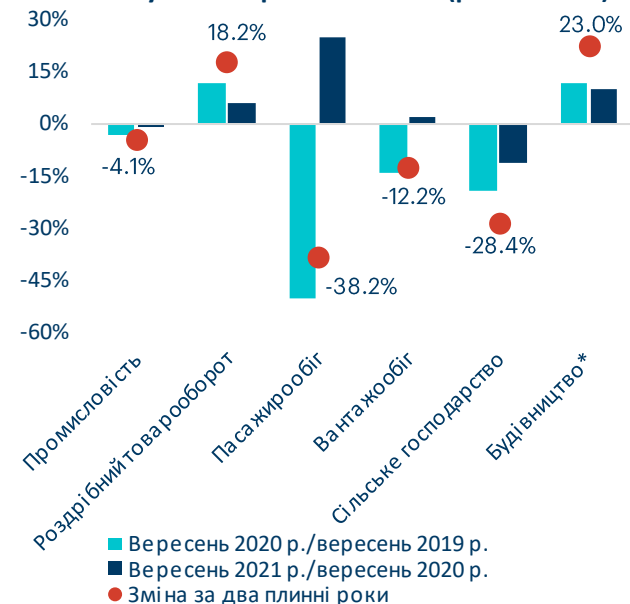

Рис. 2. Промисловий випуск

Значне подорожчання енергетичних товарів у світі, впливаючи на собівартість товарів і послуг, позначається практично на всій економіці. При цьому найбільш енергоємні галузі часом змушені призупинити випуск, а це лише ускладнює проблеми розриву глобальних ланцюжків постачання продукції – раніше вони були викликані безпосередньо пандемією.

Економіка України є енергоємною та частково залученою у глобальні виробничі ланцюжки – все це позначається на вітчизняних виробниках. Як наслідок, другий місяць поспіль знизився сезонно скоригований індекс промислового виробництва (див. рис. 2). Продовжилося падіння випуску підприємств металургії – в цілому за липень – вересень воно становило 8%. У жовтні світова кон'юнктура для металургів кардинально погіршилася – світові ціни з пікових значень опустилися на понад 20%. На значне погіршення зовнішнього попиту вказують також випереджаючі індикатори (IHS Markit) обсягів випуску обробної промисловості Єврозони – через перебої в поставках вони знизилися до рівня середини минулого року. Серед галузей промисловості відносно кращі показники мають галузі, орієнтовані на будівництво – їх випуск суттєво перевищує навіть докризовий рівень.

Статистика щодо стану сектору будівництва у вересні поки не опублікована. Однак можна припускати, що подорожчання сировини несе ризики для реалізації програми “Великого будівництва” в запланованих масштабах. Водночас ослаблення купівельної спроможності на фоні прискореної інфляції може позначитися на житловому будівництві.

Роздрібний товарообіг все ще вищий, ніж рік тому (на 5.9% у річному вимірі), однак сезонно скоригована динаміка в останні два місяці (див. рис 3) показує, що споживчий попит втрачає імпульс до зростання, зокрема,

Рис. 3. Роздрібний товарообіг

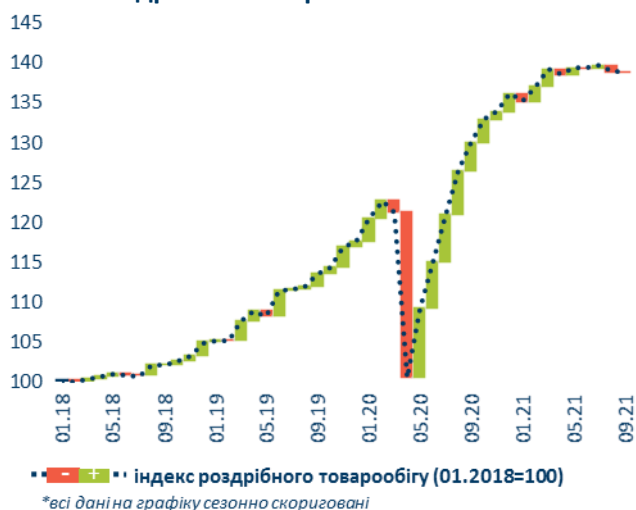

Рис. 4. Транспорт: пасажирообіг

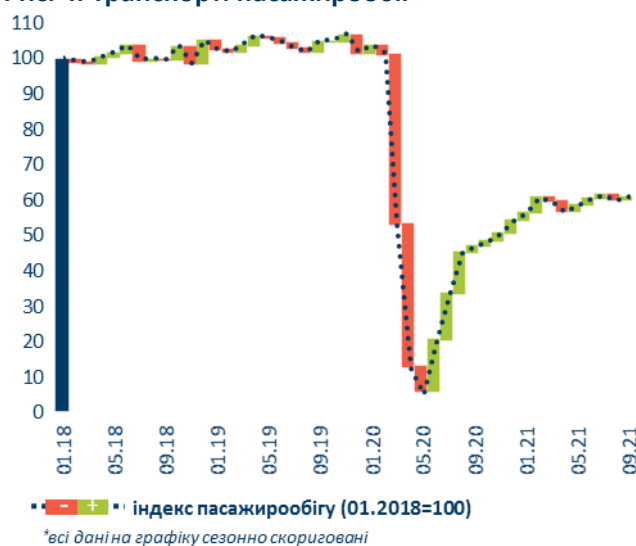

Рис. 5. Обсяги виробництва у сільському господарстві (річна зміна)

січень-вересень 2021 р. порівняно з січнем-вереснем 2020 р.

через прискорену інфляцію. Перехід України в “жовту” карантинну зону наприкінці вересня лише несуттєво вплинув на поведінку учасників економіки. Подальший негативний розвиток епідеміологічної ситуації та посилені карантинні заходи матимуть більш відчутний вплив на економіку. З іншого боку, це приведе до чергового зменшення зовнішнього туризму, що перерозподілить витрати на внутрішні споживчі напрямки.

Пасажирообіг збільшився на чверть порівняно з аналогічним періодом минулого року. Основний приріст перевезень припав на авіаційний та залізничний транспорт, що зумовлено поживленням туристичної активності цього року. Однак пасажирообіг практично закріпився на рівні 35-40% нижче докризового рівня (див. рис. 4), оскільки деякі роботодавці перейшли до дистанційної роботи, а частина населення проявляє обережність з метою мінімізації контактів.

Вантажообіг у вересні послабився на 4.2% (сезонно скориговано), що пояснюється зниженням транзиту російського газу трубопровідним транспортом України, оскільки середньодобові обсяги транспортування зменшились до 109 млн куб. м, що є мінімальним обсягом згідно чинної транзитної угоди.

У рослинництві спостерігалася нехарактерно слабка, як для вересня, активність. Однак викликано це виключно перенесенням термінів збору пізніх культур, зокрема, соняшнику – через його пізні дозрівання цього року. Цим фактором найбільшою мірою пояснюються негативні статистичні показники усієї аграрної галузі у вересні (див. рис. 1). Незалежно від таких затримок, за підсумком року прогноуються рекордні врожаї зернових та олійних. Проте очікувати значного позитивного ефекту на галузі харчової промисловості та тваринництва не доводиться. Світові ціни на зернові та олійні продовжують зростати, а це стимулює експорт і не дає здешевити продовольчу сировину та корми.

Ситуація в тваринництві цього року ускладнена суттєвим підвищенням мінімальної заробітної плати, подорожчанням кормової бази та енергоносіїв. Як наслідок, вітчизняний фермер поступається часткою внутрішнього ринку на користь виробників з ЄС, які підтримуються масштабними бюджетними дотаціями.

Ризики охолодження активності: тривалий високий рівень цін на імпортовані енергоносії; жорсткі заходи проти поширення Covid-19 в Україні; наслідки недокапіталізації підприємств в останні два роки; низхідна корекція світових цін на метали (уже розпочата).

Ризики посилення активності: реалізація відкладеного інвестиційного попиту підприємств; швидше відновлення ділової активності в країнах-торгових партнерах.